

**IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Edukacja – problemy, wyzwania
i perspektywy”**

Abstrakty

**IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Edukacja – problemy, wyzwania
i perspektywy”**

Abstrakty

Redakcja:
Alicja Danielewska
Monika Iwaniuk

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL
Lublin 2021

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Edukacja – problemy, wyzwania i perspektywy”
21 stycznia 2021 r.

Abstrakty

Redakcja:

Alicja Danielewska

Monika Iwaniuk

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66861-01-5

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- **dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS**, Katedra Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Instytut Pedagogiki, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr hab. Małgorzata Ročławska-Daniluk, prof. UG**, Instytut Logopedii, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Gdański
- **dr Alicja Antas-Jaszczuk**, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
- **dr inż. Monika Łobaziewicz**, Zakład Teorii i Metod Organizacji, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Warszawski

Komitet Organizacyjny:

- Beata Bujalska
- Ewelina Chodźko
- Alicja Danielewska
- Monika Iwaniuk
- Kinga Kalbarczyk
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Izabela Mołdoch-Mendoń
- Konrad Skrzątek
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk

Organizator:

Fundacja
TYGIEL

Spis treści

Wystąpienie Gościa Honorowego

O języku w edukacji..... 11

Wystąpienia Uczestników

Angielski Metoda na Boba jako przykład nowoczesnej metody edukacji 15

Arteterapia jako działanie wspierające uczniów w realiach szkoły „postpandemicznej” 16

Dyskryminacja a emocje i działania uczniów szkół średnich. Studium teoretyczno-empiryczne 17

Edukacja inkluzyjna uczniów z niepełnosprawnościami wyzwaniem dzisiejszej szkoły 18

Edukacja w szkołach polonijnych a nauczanie zdalne 19

Naukowy recykling – plagiat i autoplagiat w środowisku akademickim..... 20

Porównanie efektów nauczania przed i w czasie nauki zdalnej spowodowanej pandemią SARS-CoV-2 na przykładzie przedmiotu Metrologia..... 21

Postawy nauczycieli wobec edukacji alternatywnej – stan aktualny i perspektywy rozwoju..... 22

Problemy oceniania uczniów podczas edukacji zdalnej w czasie pandemii COVID-19..... 23

Reedukacja edukacji – powrót do źródeł istoty nauczania 24

Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w obrębie Baniek Szkolnych. Rozwiązanie na teraz – szansa na przyszłość 25

Wizerunek ojca w polskich elementarzach 26

Wykorzystanie narzędzi ICT w ograniczaniu porzucania edukacji szkolnej przez uczniów z rodzin imigranckich w Europie Zachodniej. Przykład projektu „ICT Guides” (Erasmus+) 27

Indeks autorów..... 28

Wystąpienie
Gościa Honorowego

O języku w edukacji

dr hab. Małgorzata Rocławska-Daniluk, prof. UG, Instytut Logopedii, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Gdański

Ludzki język jest skarbnicą, w której człowiek zawarł wszystko, co ma dla niego jakieś znaczenie. Opis zaś samego języka to utrwalenie w czasie tego, co można przekazać dalej i czym można się podzielić z drugą osobą. Społeczny kontekst języka pomaga nam lepiej go zrozumieć, jednocześnie przywołując obraz rodziny, w której nasze językowe próby się rozpoczęły.

Językoznawstwo stosowane na pierwszym planie umieszcza użycie języków, a więc także wykorzystanie ich w szeroko pojętej edukacji. Dwujęzyczność, CLIL, portfolio językowe, asystenci kulturowi to jedynie kilka zagadnień z ostatnich lat, które stopniowo dołączamy do naszego polskiego obrazu edukacji językowej.

Intryguje mnie to, jakie zagadnienia dostrzega szkoła w nowoczesnym podejściu do nauczania języka? Czy jest to język formalny matematyki, czy położenie nacisku na czytanie ze zrozumieniem?

Jeżeli wzbudzanie refleksyjnej postawy w nauce języka ma mieć jakikolwiek sens, to warto już dziś zadać pytanie: do czego ma nas, nauczycieli, ta refleksja doprowadzić? Czy ma nam lepiej uświadomić to, czego nie mamy, a bardzo byśmy chcieli mieć? Czy też ma nam pomóc w zauważeniu tego, co mamy i czego się wstydzimy?

Z pewnością potrzeba na nowo zastanowić się nad tym, jak przybliżyć uczniom naukę o języku, jak znaleźć więcej miejsca dla kultury języka w kontaktach społecznych. Na liście ważnych spraw są zarówno te, które pozwolą absolwentom studiów logopedycznych znaleźć zatrudnienie w oświacie, jak również te, które pomogą uczniom w zdobywaniu tzw. kluczowych kompetencji przyszłości.

Wystąpienia Uczestników

Angielski Metoda na Boba jako przykład nowoczesnej metody edukacji

*Katarzyna Buncler, k.buncler@gmail.com, Angielski Metoda na Boba,
www.metodanaboba.pl*

Człowiek jest istotą, która może w pełni rozwinąć się jedynie w kontakcie z innymi ludźmi. Po urodzeniu mózg człowieka posiada nadwyżkę komórek nerwowych, połączeń między nimi oraz wypustek. Jednak przetrwają tylko te, które są potrzebne i używane, reszta zostanie usunięta. Rozwijający się mózg dopasowuje się do środowiska, w którym funkcjonuje. Jeżeli pewne sytuacje powtarzają się, mózg wypracowuje sobie określone wzorce zachowań i schematy działań, które tworzą nawyki i sposób funkcjonowania człowieka w świecie. Ludzki mózg jest formowany przez najbliższe mu otoczenie jakim jest rodzina oraz szkoła i środowisko szkolne. Dorośli przekazują młodszemu pokoleniu to, co sami sobie wypracowali w ciągu życia i co przejęli od swoich przodków. Niebezpieczeństwo pojawia się w momencie, kiedy wiedza przekazywana następnej generacji staje się bezużyteczna ze względu na szybkość zmieniającego się świata.

Obecnie znajdujemy się w takim momencie dziejowym, kiedy wypracowany przez poprzednie pokolenia system edukacji, jest już nie tylko nieaktualny, lecz wręcz szkodliwy dla rozwoju człowieka. Należy wziąć pod uwagę fakt, iż człowiek spędza w szkole co najmniej 12 lat, a nawyki i schematy działania, których tam się wyuczy, będą kształtowały jego dorosłe życie. A to oznacza, że podążając ścieżką niezmienionego systemu edukacji, może nie odnaleźć się w rzeczywistości świata XXI wieku. Jego potencjał zostanie nieodkryty i tym samym zmarnowany, a konsekwencje tego będą widoczne nie tylko w życiu danej jednostki, lecz także będą się negatywnie odbijać na funkcjonowaniu całego społeczeństwa.

Mając na uwadze dziejące się zmiany zaczęłam zmieniać sposób w jaki uczę dzieci języka angielskiego. Swoje wieloletnie doświadczenie w nauczaniu zebrałam w autorską metodę pracy – Metodę na Boba, która odpowiada wyzwaniom edukacji XXI wieku.

Arteterapia jako działanie wspierające uczniów w realiach szkoły „postpandemicznej”

Eliza Gładkowska, eliza.gladkowska@uwm.edu.pl, Katedra Dydaktyki i Wczesnej Edukacji, Instytut Nauk Pedagogicznych, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, <http://wns.uwm.edu.pl/we/kadra/gladkowska-eliza>

Celem pracy jest próba znalezienia środków mogących usprawnić samo-regulację psychiczną uczniów powracających do tradycyjnego nauczania po zakończeniu okresu edukacji zdalnej.

W wystąpieniu przedstawiono wybrane krajowe oraz zagraniczne badania dotyczące zależności pomiędzy używaniem technologii informatyczno-komunikacyjnych (TIK) a pogorszeniem stanu psychicznego dzieci w wieku szkolnym. Pod uwagę wzięto takie zaburzenia jak uzależnieniowe korzystanie z internetu, depresja i stany lękowe. Uwzględniając prawdopodobne natężenie takich przypadków związane z powszechnym korzystaniem z TIK w nauczaniu w okresie pandemii zauważono potrzebę systematycznego wsparcia psychicznego większości uczniów w realiach „szkoły postpandemicznej”.

Jako jedno z możliwych rozwiązań zaproponowano włączenie elementów arteterapii w zakres edukacji plastycznej. Podkreślono potencjalne korzyści arteterapii w pracy z uczniami w klasach I-III. Wskazano także zbieżne cele terapii pedagogicznej i arteterapii odwołując się do prac takich badaczek jak Wita Szulc czy Joanna Gładyszewska-Cylulko. Następnie przeanalizowano podstawę programową edukacji plastycznej w klasach I-III, w której osiągnięcia w zakresie ekspresji twórczej ograniczają się do wymienienia poszczególnych technik plastycznych, które ma opanować uczeń. Arteterapia jako działanie usprawniające integracje z grupą, wyrażanie emocji oraz samoregulację wykorzystujące do tego celu obcowanie ze sztuką oraz ekspresję twórczą została przedstawiona jako realna możliwość dostosowania działań edukacyjnych do nowych wyzwań i potrzeb uczniów.

Dyskryminacja a emocje i działania uczniów szkół średnich. Studium teoretyczno-empiryczne

Justyna Konopelko, j.konopelko@onet.pl, Studenckie Koło Naukowe Socjologii Edukacji, Wydział Nauk o Edukacji, Uniwersytet w Białymstoku, www.uwb.edu.pl

Pochylając się nad problematyką edukacji oraz trudnościami, jakie można napotkać w tymże procesie, należy brać pod uwagę szkołę jako całokształt. Nieuniknionym zatem jest obowiązek pedagoga do monitorowania relacji w klasie, w której jest wychowawcą. Problem zjawiska tak powszechnego jak dyskryminacja, nadal stanowi jedną z największych przeszkód o charakterze społecznym, stających na drodze do realizacji wizji szkoły jako miejsca zapewniającego bezpieczne dla ucznia warunki do edukacji. Celem tejże pracy jest poszerzenie świadomości w zakresie wykluczenia rówieśniczego i tym samym zwrócenie uwagi na powszechność tego zjawiska.

We wstępnej części, wystąpienie zawiera w sobie wybrane definicje dyskryminacji oraz wykluczenia rówieśniczego, wybrane przyczyny oraz skutki tego zjawiska. Ukazane następnie wyniki uzyskane zostały na drodze badań przeprowadzonych metodą sondażu diagnostycznego. Analiza statystyczna obejmuje emocjonalny oraz behawioralny wymiar postaw uczniów szkół średnich wobec omówionego zjawiska.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, iż zdecydowana większość osób badanych wyraża jednoznacznie negatywny stosunek o emocjonalnym charakterze wobec działań dyskryminacyjnych oraz oprawcy. Ofierze tego typu zachowań zaś okazuje współczucie. Wobec tego, że dyskryminacja jest powszechna, uczniowie odczuwają smutek oraz bezsilność. Ponadto, zdecydowana większość zadeklarowała obronę ofiary w sytuacji, w której byliby świadkami działań dyskryminacyjnych. Według odpowiedzi respondentów, większość z nich nigdy nie uczestniczyła w działaniach antidyskryminacyjnych.

Edukacja inkluzyjna uczniów z niepełnosprawnościami wyzwaniem dzisiejszej szkoły

Regina Korzeniowska, *regkor@wp.pl*, Zakład Pedagogiki Specjalnej i Profilaktyki Społecznej, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Zielonogórski, *www.uz.zgora.pl*

Edukacja inkluzyjna (edukacja włączająca) umożliwia uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi naukę w szkołach ogólnodostępnych wspólnie z pełnosprawnymi rówieśnikami. W polskim systemie oświatowym jest ona od kilku lat wdrażana, zgodnie z kierunkami polityki oświatowej państwa. Zadaniem każdej polskiej szkoły jest więc stwarzanie warunków, aby edukacja oparta na włączeniu ucznia z niepełnosprawnościami w środowisko szkolne najbliżej miejsca zamieszkania była w pełni możliwa.

Należy jednak podkreślić, że edukacja inkluzyjna może mieć miejsce wtedy, gdy w ten proces zaangażują się nauczyciele, specjaliści, rodzice i inni pracownicy szkoły oraz jej otoczenie, w tym społeczność lokalna.

Edukacja inkluzyjna jest niewątpliwie wyzwaniem dla szkoły i nauczycieli. Potwierdzają to badania naukowe oraz obserwacje i analizy środowiska szkolnego, prowadzone przez różne instytucje a także raporty instytucji kontrolujących funkcjonowanie i działalność placówek oświatowych.

W wystąpieniu poruszono kwestię edukacji inkluzyjnej uczniów z niepełnosprawnościami w nawiązaniu do przeprowadzonych badań, których celem było poznanie opinii nauczycieli z ogólnodostępnych szkół podstawowych w tym zakresie. Uczestnicy badania pracowali z uczniami z niepełnosprawnościami, w tym: z niepełnosprawnością intelektualną; ze spektrum autyzmu; z Zespołem Aspergera; z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją; z niepełnosprawnością narządu wzroku; z niepełnosprawnością narządu słuchu; z niepełnosprawnością sprzężoną. W prezentacji zwrócono uwagę na opinie nauczycieli na temat edukacji włączającej, ich ocenę stopnia przygotowania szkół i kadry pedagogicznej do realizacji zadań związanych z organizacją i realizacją edukacji włączającej oraz potrzeby nauczycieli w tym obszarze.

Edukacja w szkołach polonijnych a nauczanie zdalne

Iga Dudek, igadudek02@gmail.com, Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej, Uniwersytet Jagielloński, <https://polonistyka.uj.edu.pl/instytut-glottodydaktyki-polonistycznej>

Dominika Tokarz, dominika.tokarz@onet.pl, Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej, Uniwersytet Jagielloński, <https://polonistyka.uj.edu.pl/instytut-glottodydaktyki-polonistycznej>

Celem niniejszej prezentacji jest opisanie wpływu pandemii na funkcjonowanie placówek polonijnych w świecie. Nauczanie swoistego wariantu języka polskiego, jakim jest język odziedziczony, od zawsze wiązało się z wieloma trudnościami – charakteryzują go cechy zarówno języka ojczystego, jak i drugiego, co wpływa na proces jego nauczania i doskonalenia. Trudności te zostały spotęgowane przez obecną sytuację pandemiczną i przeniesienie edukacji do przestrzeni wirtualnej. W celu zobrazowania działania szkół etnicznych poddano analizie dwie placówki (Polską Szkołę w Wexford im. P.E. Strzeleckiego w Wexford (Irlandia) oraz Sobotnią Szkołę Kultury i Języka Polskiego w Lago Patrii (Włochy)) i porównano ich działanie przed wybuchem pandemii oraz zmiany, które zaszły w jej wyniku. W jednej z opisywanych szkół udało się utrzymać ciągłość edukacji, druga natomiast z różnych względów była zmuszona do zawieszenia prowadzonych zajęć. Obie placówki znajdują się w krajach zamieszkałych przez młode środowiska polonijne – główne fale emigracyjne do Włoch i Irlandii przypadły na początek pierwszej dekady XXI w., co wiąże się z niedostatecznym wsparciem tychże szkół polonijnych ze strony organizacji rządowych i stowarzyszeń skupiających swoją działalność wokół edukacji języka polskiego jako języka odziedziczonego. Jednostki te pozbawione wystarczającego wsparcia zarówno metodycznego jak i finansowego, w obecnych warunkach zostały zmuszone do działania na własną rękę, a w przypadku irlandzkim wręcz do zawieszenia zajęć.

Naukowy recykling – plagiat i autoplgiat w środowisku akademickim

Karolina Nawłatyna, *nawlatyna.karolina@gmail.com*, Wydział Prawa i Administracji,
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Obserwacja doniesień medialnych o kolejnych przykładach nieuczciwości i nierzetelności naukowej prowadzi do wniosku, że problem plagiatu i autoplgiatu w szkolnictwie wyższym jest poważny oraz dotyczy, w coraz większym stopniu, zarówno studentów, jak i nauczycieli akademickich. Choć plagiat pojawił się setki lat temu (ustalono, że po raz pierwszy słowa „plagium” użył Marcjalis w I w. n.e. na określenie działań Fidentinusa, który wygłaszał jego wiersze, przypisując sobie ich autorstwo) to właśnie w ostatnim czasie skala plagiatowania dynamicznie wzrasta. Nie ulega wątpliwości, że rozwój techniki powoduje poszerzanie skali eksploatacji chronionej twórczości, która dostępna jest dla coraz szerszego grona odbiorców. Zjawisko to sprzyja również wzrostowi ilości naruszeń praw autorskich. Problem plagiatu w szkolnictwie wyższym dotyczy w szczególności prac dyplomowych i stanowi przyczynę wielokrotnych naruszeń fundamentalnego autorskiego prawa osobistego twórcy – prawa do autorstwa utworu. Z kolei pojęcie autoplgiatu, które pojawiło się dopiero w latach 90. ubiegłego wieku, w środowisku akademickim najmocniej związane jest z kwestią oceny dorobku naukowego przedstawicieli tego środowiska. Podobnie jak „plagiat”, określenie „autoplgiat” nie jest terminem normatywnym, a ponadto brakuje też jego powszechnie przyjętej, jednolitej definicji. Z powyższych względów rozważania dotyczące naukowego recyklingu rozpoczęto od wyjaśnienia pojęć „plagiat” i „autoplgiat”. Wskazano skalę oraz przyczyny tych zjawisk w środowisku akademickim. Omówione zostały metody wykrywania plagiatów i autoplgiatów na uczelniach. Przedstawiono także obowiązujące regulacje prawne z ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz.U. 2019 poz. 1231) oraz ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn.: Dz. U. 2020 poz. 85) dotyczące odpowiedzialności z tytułu popełnienia plagiatu.

Porównanie efektów nauczania przed i w czasie nauki zdalnej spowodowanej pandemią SARS-CoV-2 na przykładzie przedmiotu Metrologia

Sylwia Babicz, sylwia.babicz@eti.pg.edu.pl, Wydział Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki, Politechnika Gdańska, www.pg.edu.pl

Przedmiot Metrologia jest wykładany na semestrze drugim na trzech kierunkach na Wydziale Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej. W ramach wykładu studenci poznają problematykę dokonywania pomiarów. W kolejnym semestrze, przekładają zdobytą teoretycznie wiedzę na praktykę, wykonując pomiary w laboratorium.

Z uwagi na wybuch pandemii SARS-CoV-2 w 2020 roku oraz wprowadzone ograniczenia od połowy marca, studenci i wykładowcy zostali zmuszeni do nauki zdalnej wykładu. Laboratoria prowadzone od października 2020 również musiały zmienić swoją formę z uwagi na mniejszą liczbę studentów w sali laboratoryjnej oraz zmniejszoną liczbę terminów przy porównywalnej liczbie studentów ogółem. Część zajęć odbyła się w skróconej formie stacjonarnie, część – zdalnie.

Praca prezentuje różnice w sposobie przeprowadzenia zajęć oraz analizę efektów nauczania. Celem przeprowadzonych badań jest określenie skuteczności nauki zdalnej oraz hybrydowej – stacjonarno-zdalnej na przedmiocie Metrologia. Przeprowadzona analiza ma za zadanie określić kierunki przyszłego rozwoju prowadzenia przedmiotu, by możliwie najlepiej przygotować studentów do nauki na kolejnych semestrach.

Do analizy wykorzystano prace studentów dwóch grup. Do grupy A zakwalifikowano studentów uczących się stacjonarnie w latach akademickich 2018/19/20. Do grupy B zakwalifikowano studentów uczących się przedmiotu Metrologia w czasie pandemii w formie zdalnej (semestr 2 – wykład) i w formie hybrydowej (semestr 3 – laboratorium) w latach akademickich 2019/20/21. Analizie poddano wyniki w sumie ponad 450 osób.

Z przeprowadzonych badań wynika, że nauczanie zdalne powoduje większą polaryzację wyników studentów oraz zmniejsza ich zdolności praktyczne. Jednocześnie podjęta analiza ujawnia problemy natury etycznej przeprowadzania zaliczeń i egzaminów w formie zdalnej. Praca prezentuje możliwości wykorzystania nauczania zdalnego w celu przygotowania studentów do zajęć praktycznych.

Postawy nauczycieli wobec edukacji alternatywnej – stan aktualny i perspektywy rozwoju

Marta Makarewicz, info@marta-makarewicz.pl, Studenckie Koło Naukowe Socjologii Edukacji, Wydział Nauk o Edukacji, Uniwersytet w Białymstoku, <http://noe.uwb.edu.pl/>

Edukacja alternatywna od wielu lat wzbudza zainteresowanie zarówno badaczy z zakresu pedagogiki, jak i osób poszukujących nowych rozwiązań edukacyjnych, odmiennego spojrzenia na istotę nauczania i uczenia się. Wprawdzie istnienie oraz rozwój alternatyw edukacyjnych nie jest zjawiskiem nowym, to właśnie obecnie mamy do czynienia ze wzmożonym zainteresowaniem placówkami edukacyjnymi oferującymi nauczanie w wybranym nurcie edukacji alternatywnej bądź czerpiącymi z różnych koncepcji, łącząc je adekwatnie do własnych potrzeb.

Perspektywa pracy w zawodzie nauczyciela budzi wiele pytań o własną wizję szkolnictwa, o odpowiednie i skuteczne metody nauczania oraz wyobrażenie pedagoga idealnego, nieustającego w poszukiwaniach właściwej mu drogi rozwoju. Zarówno nauczyciele, jak i rodzice mają coraz większą możliwość dokonania wyboru bliskiego im sposobu myślenia o dziecku, jego indywidualnym rozwoju i celach, jakie edukacja powinna realizować.

Zrealizowane badania stanowią próbę udzielenia odpowiedzi na pytania o stan wiedzy, stosunek emocjonalny oraz zachowania nauczycieli wobec edukacji alternatywnej. Badaniem zostali objęci nauczyciele trzech białostockich szkół podstawowych. Posłużono się metodą sondażu diagnostycznego i wykorzystano technikę ankiety. Narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankiety anonimowej, opracowany na potrzeby tychże badań.

Analiza wyników badań niewątpliwie pokazuje, iż istnieje potrzeba kształcenia nauczycieli w zakresie alternatyw edukacyjnych i wskazywania szerokiej możliwości wykorzystania poszczególnych elementów wybranych nurtów w pracy zawodowej. Zaproponowane próby zaznajomienia i upowszechnienia edukacji alternatywnej mogą pozytywnie wpłynąć na postawy nauczycieli, a co za tym idzie – na lepszą edukację, której celem jest wszechstronny rozwój dziecka, uwzględniając jego możliwości oraz potrzeby. Pomocna okazuje się tutaj edukacja alternatywna, która niejednokrotnie jest najlepszą odpowiedzią na potrzeby młodego człowieka.

Problemy oceniania uczniów podczas edukacji zdalnej w czasie pandemii COVID-19

Grzegorz Calek, *g.calek@uw.edu.pl*, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych,
Uniwersytet Warszawski

Rok 2020 jest pod względem edukacyjnym wyjątkowy za sprawą dominującej w nim edukacji zdalnej wymuszonej pandemią koronawirusa. W swoim wystąpieniu zestawię wnioski wynikające z czterech moich badań zrealizowanych w tym czasie.

Pierwsze to badanie wśród rodziców dzieci w wieku szkolnym, przeprowadzone po miesiącu zdalnej szkoły (CAWI, N = 8250). Rodzice mieli za zadanie wskazać formy edukacji ich dzieci, z którymi zetknęli się w czasie miesiąca zdalnej szkoły, wskazywali najważniejsze problemy, które ich zdaniem związane są z prowadzeniem nauki zdalnej podczas pandemii, ale także aspekty pozytywne takiego sposobu edukacji. Drugie badanie miało miejsce w ostatnim tygodniu roku szkolnego 2019/2020, było prowadzone wśród aktywnych nauczycieli (CAWI, N = 1630). Ankietowani mieli spojrzeć na cały okres zdalnego nauczania przez pryzmat dobra dzieci – ich uczniów. Trzecie badanie zostało przeprowadzone w ostatnich czterech dniach sierpnia, a więc w ostatnich dniach wakacji 2020, wśród rodziców, z wykorzystaniem narzędzia stosowanego w kwietniu br. (CAWI, N = 2880). Miało na celu uzyskanie opinii badanych rodziców na temat edukacji zdalnej z dalszej perspektywy czasowej, a ponadto ich stosunek do sposobu prowadzenia nauczania w nowym roku szkolnym. Ostatnie badanie było badaniem dla rodziców, zrealizowanym z wykorzystaniem wcześniej przygotowanego narzędzia badawczego pod koniec listopada 2020 r., a więc po miesiącu ponownie prowadzonej edukacji zdalnej (CAWI, N = 4003). We wszystkich badaniach znalazły się także pytania otwarte, które dostarczyły interesujących danych do analiz jakościowych.

W swoim referacie skoncentruję się na jednym, wąskim zagadnieniu: kwestii oceniania uczniów podczas edukacji prowadzonej zdalnie. W szczególności zaprezentuję różnice w ocenianiu pomiędzy edukacją zdalną prowadzoną wiosną i jesienią 2020 r.

Reedukacja edukacji – powrót do źródeł istoty nauczania

Michał Paluch, m.paluch@uksw.edu.pl, Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie www.uksw.edu.pl

Referat pt. „Reedukacja edukacji – powrót do źródeł istoty nauczania”, otwiera reflektujące spojrzenie na aktywność człowieka nie tylko pod kątem tego jak działa, kiedy naucza innych, ale co wówczas się <<w nim>> i <<z nim>> dzieje. W takiej perspektywie nauczanie rozpatrywane jest jako przeżywany przez podmiot nauczający i uczący się akt osobotwórczego współegzystowania, nie dając się sprowadzić do samej metodyki. Podejście oparte na personalizmie, stanowi novum w dydaktyce ogólnej, pozwalając na postawienie pytania o autentyczność nauczyciela i ucznia, jak i poziom ich faktycznego uczestnictwa we własnym jak i wzajemnym człowieczeństwie. Tym samym, jest to powrót do źródeł nauczania zawartych pierwotnie w tradycji judeochrześcijańskiej, a następnie rozwijanych (lub degradowanych) w tradycji grecko-łacińskiej, jak i nowożytnej. Reedukacja rozumiana jako powrót do posiadanych wcześniej istotowo międzyludzkich umiejętności jest zarówno wezwaniem jak i wyzwaniem dla współczesnej edukacji, opartej w dużej mierze na technokratycznej i merytokratycznej efektywności. Rekonstrukcja źródłowych znaczeń związanych z aktem poznawania i nauczania jak i próba uchwycenia momentów zwrotnych w ich rozumieniu i stosowaniu, stanowi główną treść referatu. W jego planie narracyjnym pojawiają się również nowe koncepcje i projekty o głębokim sensie humanistycznym jak: „ginetyka” (M. Paluch), uzupełniająca znaczenia dydaktyki i heurystyki w teorii i praktyce kształcenia, „ognozja” i „ex-centriczność” (O. Tokarczuk), jako symptomy zbliżającego się cywilizacyjnego przełomu czy „oikologia” (T. Sławek), będąca projektem intelektualnej refleksji nad ponownym zadomowieniem świata. Powrót do źródeł otwiera w ten sposób perspektywę przyszłościową, na której zarysować można współczesne ograniczenia ale i możliwości dla edukacji w XXI wieku.

Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w obrębie Baniek Szkolnych. Rozwiązanie na teraz – szansa na przyszłość

*Teresa Ulanowska, tulanowska@st.swps.edu.pl, Szkoła Doktorska Uniwersytetu
Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Pedagogiki i Psychologii, www.ukw.edu.pl*

Wojciech Gawlik, w.gawlik@edu-klaster.pl, Fundacja EDU-klaster

W odpowiedzi na nowe potrzeby wynikające z sytuacji pandemii COVID-19, Fundacja EDU-klaster opracowała koncepcję tak zwanych Baniek Szkolnych. Opierając się na analizie zarówno potrzeb rynku, jak i międzynarodowych badań autorzy poszukują rozwiązań, będących zarówno gwarantem bezpieczeństwa jak i szansą na stopniową zmianę modelu zespołu klasowego, oraz przejściem od podawczego sposobu nauczania do realizacji interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych nastawionych na realizację istotnych kompetencji. Bańki Szkolne pozwalające zapewnić zarówno bezpieczeństwo epidemiologiczne, jaki i rozwój kompetencji uczniów opracowano na podstawie wielogodzinnych prac w różnych zespołach eksperckich i konsultacji z dyrektorami, nauczycielami, rodzicami, uczniami i politykami. Prowadzone były również analizy literatury i badań dotyczących wdrażania koncepcji, lub podobnych jej wariantów w innych krajach. Podczas prac wykorzystano analizę badań międzynarodowych osadzając naszą edukację w kontekście innych krajów (PISA, TIMSS, GCR) oraz analizy własne w tym badania klimatu szkoły za pomocą autorskiego kwestionariusza, wzorowanego na badaniu SOQ, opracowanym m.in. przez Scotta Isaaksena. Z kolei wykorzystana analiza wieku relatywnego została przeprowadzona jako analiza statystyczna wyników egzaminów dla całej populacji województwa śląskiego w okresie 5 kolejnych lat. Przeprowadzone analizy wskazują wysoki poziom kompetencji w niektórych obszarach i widać wysoki potencjał młodzieży w tym zakresie i wskazują obszar do zmiany – rozwijanie kompetencji kluczowych. W trakcie dalszych prac nad wdrażaniem koncepcji Baniek Szkolnych należałoby udoskonalić narzędzia pomiaru klimatu szkoły i przeprowadzić analizę na szerszej grupie. Dalsze prace obejmą opracowanie koncepcji eksperymentu pedagogicznego realizowanego pod opieką metodyczną i merytoryczną wybranej uczelni wyższej co da możliwość systematycznego mierzenia wskaźników i obserwowania efektów kształcenia w ramach Baniek Szkolnych.

Wizerunek ojca w polskich elementarzach

Sonia Czaplewska, *soniaczaplewska33@gmail.com*, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Gdański, <https://ug.edu.pl/>

Niniejszy referat stanowi próbę analizy wizerunku ojca w polskich elementarzach z lat 1989-2020. Jako materiał badawczy wybrano pięć podręczników: Litery (E. i F. Przyłubscy, 1989), Elementarz pierwszej klasy (M. Lorek, 1993), Wesoła szkoła (S. Łukasik, H. Petkowicz i in., 2000), Wesoła szkoła i przyjaciele (S. Łukasik, H. Petkowicz i in., 2009), Nasz elementarz (M. Lorek, B. Ochmańska, L. Wollmanm, 2014). Analizie poddano zarówno materiał tekstowy, jak i ikoniczny. Próbowano odpowiedzieć na następujące pytania badawcze: 1. Jaki jest wizerunek ojca zawarty w polskich elementarzach? 2. Czy i w jakim stopniu wizerunek ten zmieniał się na przestrzeni lat? 3. Jak bardzo odmienny jest od obrazu matki?

Wyniki wskazują, że przedstawienia ojca zawarte w polskich elementarzach przypisać można do jednej lub kilku z sześciu grup: 1. ojciec spędzający czas z dziećmi, 2. ojciec w sytuacjach rodzinnych, 3. ojciec i jego obowiązki, 4. ojciec i jego hobby, 5. ojciec jako syn, 6. ojciec jako mędrzec. Podstawowym wizerunkiem ojca, jaki wyłania się z analizowanego materiału badawczego, jest obraz osoby, która chętnie spędza czas z dziećmi, głównie jednak poświęcając go na gry i zabawy. Niezwykle rzadko ukazany jest wizerunek troskliwego i opiekuńczego ojca, choć jest on częstszy w nowszych podręcznikach. Zauważalna jest również różnica w ukazywaniu roli ojca i matki – w większości badanych podręczników przedstawiany był tak zwany tradycyjny model rodziny. Wyjątek stanowi najnowsza z analizowanych serii – Nasz elementarz, w której dominuje model partnerski.

Wykorzystanie narzędzi ICT w ograniczaniu porzucania edukacji szkolnej przez uczniów z rodzin imigranckich w Europie Zachodniej. Przykład projektu „ICT Guides” (Erasmus+)

Marcin Rojek, Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu

Porzucanie edukacji szkolnej jest poważnym wyzwaniem w wielu krajach Europy Zachodniej, a przeciwdziałanie temu problemowi stało się obecnie priorytetem w polityce edukacyjnej UE. Porzucanie nauki jest szczególnie widoczne wśród dzieci ze środowisk ubogich i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz wśród dzieci z rodzin imigrantów – 25,6 proc. uczniów porzucających naukę w Unii Europejskiej pochodzi ze środowisk imigracyjnych, w porównaniu do 11,6 proc. W przypadku rdzennych obywateli (Eurostat). Uczniowie niekontynuujący nauki mają mniejsze szanse na rynku pracy, narażeni są w większym stopniu na bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne. Porzucania nauki przez młodych ludzi wywiera też długofalowy wpływ na zmiany społeczne i obniża tempo rozwoju gospodarczego.

Celem wystąpienia było zaprezentowanie strategii działań edukacyjnych wdrożonej w czterech europejskich metropoliach (Goeteborgu, Berlinie, Madrycie i Sheffield) polegającej na cyklicznym organizowaniu przez młodych imigrantów dla rdzennych seniorów kursów obsługi narzędzi cyfrowych (laptopy, smartfony, telefony komórkowe, systemy audiowizualne, iPad’y, iPhone’y, oprogramowanie używane na tych urządzeniach). Przedstawiony został przebieg realizacji tej strategii, trudności, wyzwanie oraz opinie uczestników o jej efektach. Strategia została zaplanowana i wdrożona w ramach projektu „ICT Guides” (Erasmus+). Czas realizacji projektu: 07/12/2015-31/08/2018; koordynator: SDFUTB – Sektor utbildning, SDF Västra Hisingen Göteborgs stad (Sweden); partnerzy: Sheffield City Council (United Kingdom), DGI-CM – Dirección General De Inmigración, Comunidad De Madrid (Spain), SENBJF – Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie Berlin (Germany), Uniwersytet Łódzki (Polska).

Indeks autorów

Babicz S.....	21
Buncler K.....	15
Całek G.....	23
Czaplewska S.....	26
Dudek I.....	19
Gawlik W.....	25
Gładkowska E.....	16
Konopelko J.....	17
Korzeniowska R.....	18
Makarewicz M.....	22
Nawłatyna K.....	20
Paluch M.....	24
Rocławska-Daniluk M.....	11
Rojek M.....	27
Tokarz D.....	19
Ulanowska T.....	25